

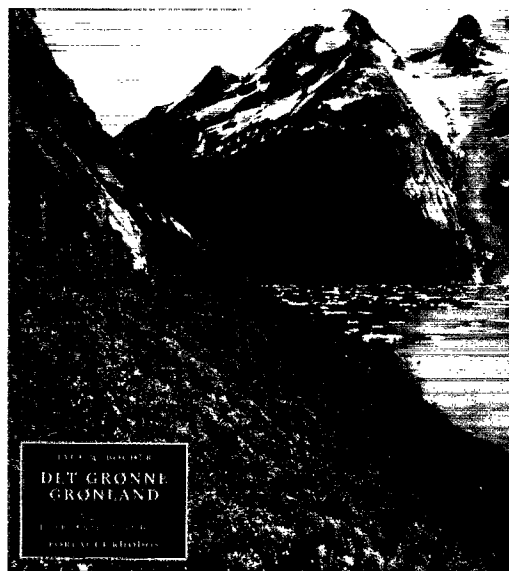
Det Grønne Grønland

Af Jon Feilberg

Med tak til Jens Böcher og Forlaget Rhodos, som venligst har givet tilladelse til, at tidsskriftet Grønland bringer eksempler på de smukke farvefotos

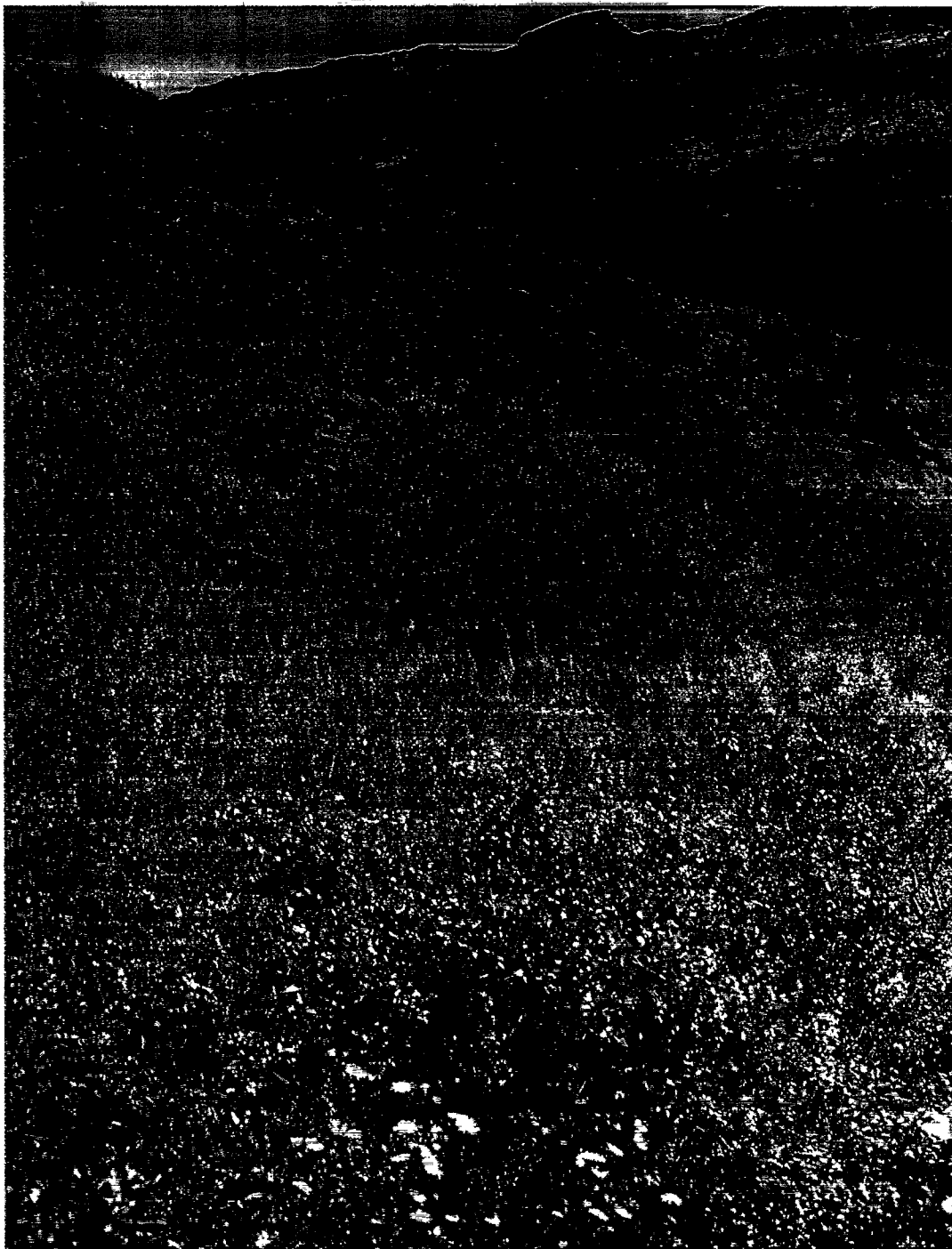
For seksogtyve år siden udkom pragtværket »Det Grønne Grønland« af Thyge W. Böcher med fremragende fotografier af Jens J. Böcher. Det var en udgivelse der gav genlyd hos alle grønlandsinteresserede. Mit eksemplar blev læst og genlæst og konsulteret og lånt ud i en sådan grad, det – trods ekstra beskyttelsesomslag – nu hænger i laser. Forfatteren kan med sin smittende fortælleglæde fængsle læseren, så man næsten føler, at man står midt i en blomstrende urteli med bækken rislende om fødderne og myggene summende omkring ørerne. Hør bare hvad Tyge W. Böcher skriver på side 9:

»10/7 Morgen enestående! Helt stille vand, et par isbjerge med sol på. – Grønlands alpelandskab forude! Isforholdene såre gode. Vi nåede ind til middag til Kap Dalton. Kysten pragtfuld. Efter kaffe landgang. Fotograferede Kaptajnen ved Amdrups depot. Bjergbestigning! Strandvegetationen var sparsom, for ikke at sige den manglede. Ved huset mange fjeldmarkurter. *Ranunculus glacialis*! [isranunkel], *Rhodiola*! [rosenrod], *Cassiope*! [firkant-lyng]. Alting

blomstrer – og jeg der troede, jeg først skulle se det afblomstret! – Prægtige ur-

Forfatteren er biolog med arktisk botanik som speciale. Han var videnskabelig leder af Arktisk Station fra 1981 til 1983. Han har – alene eller sammen med andre – udgivet en lang række naturbøger, bl.a. Grønlands Blomster og Den store Nordiske Flora. Siden 1988 har han drevet egen konsulentvirksomhed »Biomedia« med bl.a. Grønlands Hjemmestyre, DMU og en række amter som kunder. Gennem årene har forfatteren deltaget i rejser til alle egne af Grønland.

Krat af dun-birk (*Betula pubescens*) med smalbladet gederams (*Chamaenerion angustifolium*) og høgeurt (*Hieracium*). Narsarsuaq. Foto: Jens Böcher.

telier på terrasserne op ad bjergets sydskråning. Rislende bække mellem mos. – Ingen bjørne. – Underligt samfund af pil og lav og *Oxyria* [fjeldsyre] og *Polygonum viviparum* [topspirende pileurt] ved stranden på smeltevandsflodaflejring. – Efter aftensmad pressede blomster til 12. Tåger om aftenen om isen derude, fantastiske belysninger. – Tænker på ud-sigten deroppefra med havet, solfyldt, med isen – og sneen i bjergenes furer – de røde farver [på klipperne] – de ultramarine [på de fjerntliggende fjelde].«

Nu er dette pragtværk genudgivet! Den slags overgår kun sjældent pragtværker; dem er man gerne tvunget til at opsøge antikvarisk. Det skyldes formentlig især, at Aage V. Jensens Fonde har ydet økonomisk støtte til udgivelsen. På forhånd var jeg lidt skeptisk, ville det mon lykkes at skabe den samme »tone« som karakteriserer førsteudgaven. Nu ligger bogen der, og jeg må sige, at al skepsis er fejlet af bordet: Den er *endnu* smukkere end sin forgænger.

Bogen er forøget med 176 sider (ca. 50%), indeks er forbedret, papirkvaliteten er bedre, trykteknikken er forbedret og næsten alle sort/hvide billeder er erstattet af og/eller suppleret med nye smukke farvefotos. Og endnu bedre, der er medtaget mange billeder fra Nord- og Østgrønland, således at landets og floraens mangfoldighed er langt bedre illustreret. Planteillustrationerne er virkelig »closeups«, det mærkes, at fotografen er entomolog med interesse for de bestøvende insekter, der giver lige den vinkel på selve blomsten, som botanikere ofte overser.

Et mindretal af fotografierne går igen i den nye udgave, det ses især på de røde farver. Enkelte burde vel være skiftet ud, men er åbenbart bibeholdt i ærbødighed for Thyge W. Böchers indsats. Af samme grund er den originale tekst bibeholdt fra side 8 til side 391, kun indledningen og kapitel IX er ny-skrevet.

De vigtigste kapitler er:

- Kap. I. Møde med Grønlands flora
- Kap. II. Floraens og vegetationens udforskning
Økologien trænger frem
Arktisk station
- Kap. III. Naturen, hvor planterne gror
- Kap. IV. Livsformer i Grønlands flora
Raunkiærs livsformer
Livsvarighed hos grønland-ske planter
Planter med kort levetid
Planter med lang levetid
Bladbygningstyper
Lidt om rodtyper og rod-aktivitet hos grønlandske planter
Livsform-evolution
- Kap. V. Flora-elementer og udbredelsestyper
- Kap. VI. Plantesamfund
Birkekratskov i Sydgrønland
Krat af bjerg-el
Krat af blågrå pil
Hedeserien
Urtemarkserien
Græslands-serien
Kær-serien
Strandeng og marsk
Vandplanteserien

Arktisk øjentrøst (*Euphrasia frigida*). Foto: Jens Böcher.

Højarktisk landskab i østlige Peary Land. I forgrunden strukturjord med fjeldsimmer (*Dryas*) i furerne, i baggrunden et græsland domineret af tundra-star (*Carex staus*). Bagest Kim Fjelde. Foto: Jens Böcher.

- Kap. VII. Forplantning og spredning,
variation og artsdannelse
Apomixis
Kromosomtal, bastardering
Spredning og indvandring
Planterefugier under istider
Kap. VIII. Det grønne Grønland

Kapitel IX har de erfarne grønlandsbotanikere, Bent Fredskild og Marianne Philipp skrevet. Alle bogens emner bliver ajourført på glimrende vis. Af de nye resultater kan nævnes udnyttelsen af botanisk viden i forbindelse med miljøundersøgelser relateret til råstofeftersforskning og fåreavl, fund af ny arter (her nævnes fejlagtigt Arktisk Troidurt (*Pedicularis langsdorfii*) som ny art i

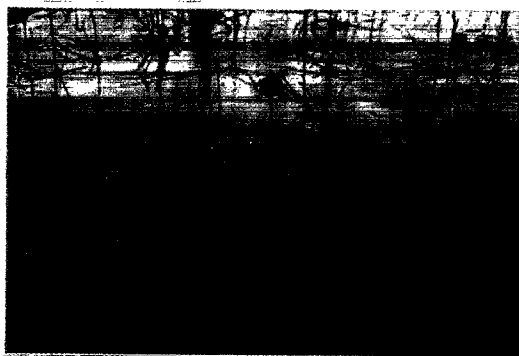
Nordvestgrønland i stedet for Hvidlæbet Troidurt (*P. sudetica* ssp. *albolabata*), etablering af en forskningsstation ved Zackenberg i Østgrønland, hvor forskning i klimændringers langtidsvirkning på det arktiske økosystem udføres. Også DNA-undersøgelser er taget i anvendelse på grønlandsk materiale i forbindelse med undersøgelse af den genetiske variation hos arktiske plantearter.

Det er utrolig dejligt, at fotografierne er jævnt fordelt i bogen, og ikke – som i forrige udgave – samlet i planche afsnit. Det gør det meget nemmere at finde de rette figurtekster.

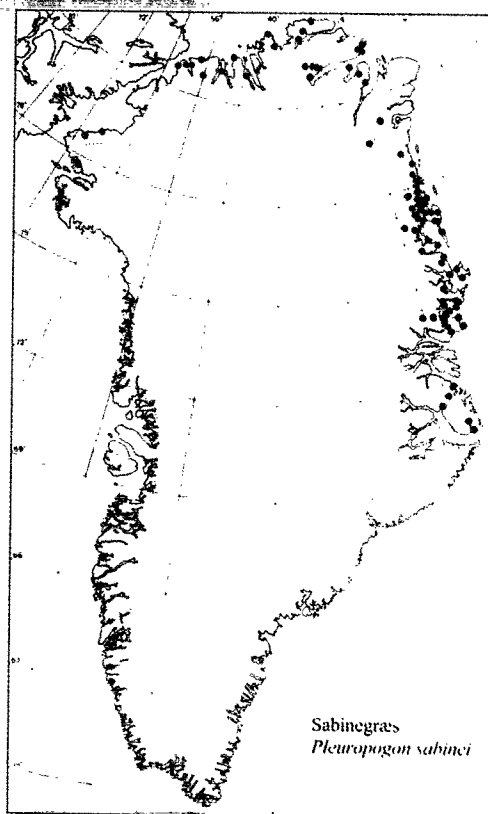
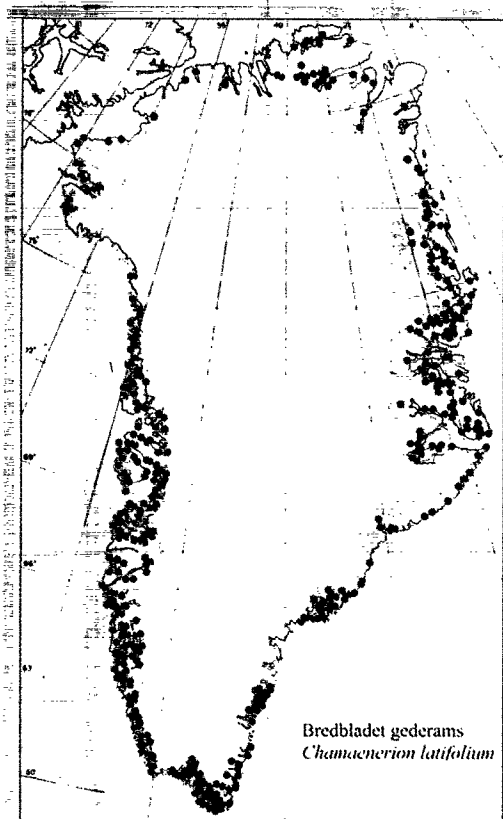
Siderne 138 til 141 er meget vellykkede: der vises et foto af arten øverst og

Bredbladet gederams (Chamaenerion latifolium). (J.B.)

Sabinegræs (Pleuropogon sabinei). (B.F.)

Floraelementer og udbredelsestyper.

et udbredelseskort nederst. God ide og smukt med den gullige tone til kortet!

Der er dog lidt skønhedspletter hist og her. På side 59 er der afbilledet en ty-

pisk pals, men i teksten lyder det »Lille pingo« og i det grønlandske stednavn mangler leddet »Itinnera«. Af egentlige ombytninger er der på side 174 Mange-

blomstret Frytle (skal være Småblomstret Frytle), på side 294 Hår-Star (skal være Mose-Star, på side 216 Trefliget Ranunkel (skal være Dværg-Ranunkel og på side 406 Dværg-Pil (skal være Arktisk Pil). Et par billeder synes at stå på hovedet: Grønlandsk Gøgelilje (side 226) og Tyttebær (side 110).

Plantenavne er med små begyndelsesbogstaver, jeg kan bedre lide dem med store. Men ornitologer bruger det på den måde. På side 201 nederst står der »Tæt bevoksning af mosset jomfruhår«. Hvad er navn og hvad er beskrivelse? Det generer mig også, at de danske plantenavne står med kursiv og de latinske med normal-skrift. Det er næsten altid omvendt.

Jeg vil slutte med at lade Thyge Böcher komme til orde med indledningen til kapitel VIII: Det grønne Grønland:

»Den, der kom over havet østfra mod Island, så først Vatnajökul hæve sig over sandbanker og lave bjerge, landet var her ligesom kronet af is, og det blev kaldt Island. Den, der sejlede videre vestover, så isskodser på havet, men landet bag ved var, der hvor man landede, et højt bjergland. Indlandsisen lå gemt langt inde. Rundede man de yderste kap og stod ind i fjordene, var landet grønt af tæt og frodig vegetation. Dette var Grønland. Mange har undret sig over navnet. Man har hævdet, at Erik den Røde brugte det som propaganda. Landet mod vest, som han år 983 havde nået, skulle jo befolkes, og navnet Grønland lød så forjættende. Men ligesom navnet Island nok skyldes det

første syn af landet, således tror jeg, at Røde Erik virkelig blev betaget af alt det grønne, han så bag de yderste skær og barske kystfjelde.

Jeg har prøvet at skildre det grønne, som man ser, træder på eller baner sig vej igennem. Det grønne er mange steder kun et par pletter på det ellers nøgne fjeld, men det kan være milevidt. Man kan gå og gå i planter, og kun nu og da er der en klippe, som rager frem. Solenergi, lidt varme og vand, levende celler med grønkorn – så kan livet begynde, så spirer og gror det – vegetationen breder sig, og dyrene kommer og græsser – harer, ryper, hundredevis af rensdyr, flokke af tunge moskusokser.

Snart i en menneskealder har jeg hygget mig med planterne i Grønland, jeg var heldig og kom med i den bølge af Grønlands-undersøgelser, der startede med tredivernes østgrønlandsekspeditioner. Dansk botanik har i hele min tid haft Grønland som sin vigtigste tumleplads. Meget er givetvis nået. Måske kunne nogen derfor spørge, om vi nu ikke er kommet til det punkt, hvor alle væsentlige forhold vedrørende Grønlands planteverden er kendt. Kan der mon i fremtiden være andet at hente hjem deroppefra end supplerende detaljer hist og her? Nye findesteder, eventuelt et par for landet nye arter?

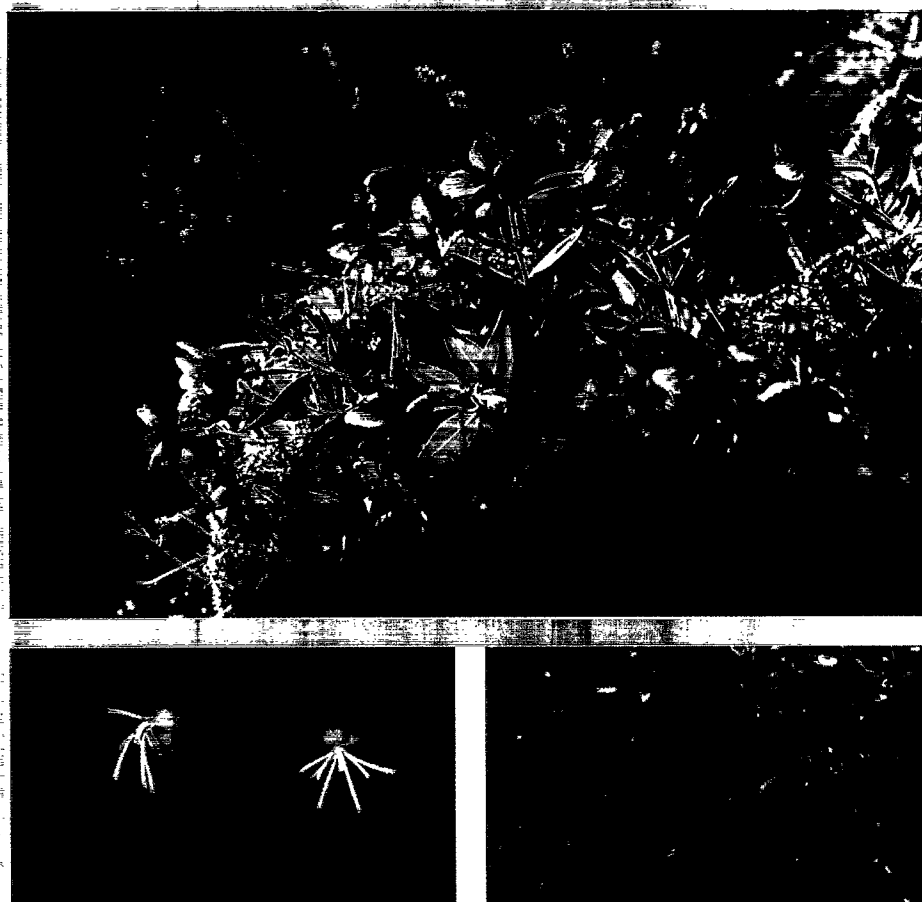
Det er sikkert rigtigt, at visse sider af den botaniske udforskning af Grønland er nået så langt, at man nærmer sig et slutstadium, men så opstår en situation fuld af frodig nytænkning, en videnskabelig »grøde«. Fra det man netop har nået at afrunde, kan der nemlig trænges videre fremad i flere forskellige retnin-

ger. Men videnskabelig grøde beror mest af alt på syntesen mellem retninger – at to eller flere videnskabsgrene bastarderer, vokser sammen og derefter tager nye retninger«.

Det Grønne Grønland er et »must« for bogelskere, grønlandsfarere, botanikere, ja faktisk for alle naturelskere, som alle vil føle sig tiltrukket af Grønlands planterverden efter at have nydt dette pragt-værk. Glædeligt at der også planlægges

en grønlandsk og en engelsk udgave. Bogen får hermed mine varmeste anbefalinger.

Tyge W. Böcher: Det grønne Grønland. Redigeret af Bent Fredskild og Jens J. Böcher med bidrag af Marianne Philipp. Forlaget Rhodos. ISBN 87-7245-845-3. 432 sider, 540 farvebilleder. Pris kr. 500.

Bredbladet gederams (*Chamaenerion latifolium*), også kaldet storblomstret gederams, findes overalt i landet. Grønlands nationalblomst, niviarsiaq. Foto: Jens Böcher.